

Голові Разової спеціалізованої вченої ради
6/24 Львівського державного університету
фізичної культури імені Івана Боберського,
д-р наук з фізичного виховання та спорту,
професору Бріскіну Ю.А.

Відгук

офіційного опонента
професора, доктора медичних наук

Неханевича Олега Борисовича

на дисертаційну роботу

Музики Остапа Федоровича

**«ДИФЕРЕНЦІЙОВАНИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНЮВАННЯ
ФУНКЦІОНУВАННЯ В СИСТЕМІ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ
ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ»**

подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії (PhD)

з галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 227

Терапія та реабілітація

Актуальність обраної теми. Інтерес до унікальних потреб військовослужбовців та ветеранів у сфері охорони здоров'я є усьому світі та значно зростає у країнах, які залучені у активні бойові дії. Військовослужбовці та ветерани, які повертаються з війни, часто стикаються з безліччю проблем, як фізичних, так і психологічних станів, особистими та сімейними обставинами, які змінилися за час їхньої відсутності. Багато військовослужбовців отримують надзвичайно виснажливі поранення - втрата кінцівок, черепно-мозкові травми, політравми, посттравматичний стресовий розлад - кожна з яких має глибокі наслідки для післявоєнної реабілітації, інфраструктури та фінансового тягаря та потреб країни. Навіть коли війна закінчується, проблеми зі здоров'ям, що виникають внаслідок неї, не зникають. Ветерани звертаються за допомогою через 10, 20 і навіть 50 років з хворобами і травмами, пов'язаними зі службою (John D. Childs та Alice B. Aiken, 2011).

Поранення і хвороби серед військовослужбовців не обов'язково відрізняються від таких у цивільного населення, але контекст проблем зі здоров'ям військових є унікальним і потребує цілеспрямованого вивчення. Тому наукові дослідження, які охоплюють військовослужбовців можуть принести користь усім групам населення.

Історично дослідження у сфері охорони здоров'я військових і ветеранів створили багато інновацій для цивільної охорони здоров'я.

В Україні з початку російсько-української війни також збільшилася кількість досліджень, присвячених фізичній терапії та реабілітації військовослужбовців. Хоча їх обсяг на даний час не закриває тої великої потреби у зборі наукових даних та створенні доказів щодо ефективних підходів фізичної терапії військовослужбовців в системі охорони здоров'я України.

Дисертаційна робота Музики О.Ф. присвячена дослідженню актуального питання систематичного підхід до оцінювання функціонального стану, що сприятиме підвищенню ефективності реабілітаційних заходів загалом, та фізичній терапії, зокрема. Цей аспект є критично важливим, оскільки забезпечує можливість аналізу та врахування обмеження життєдіяльності впродовж фізичної терапії та на віддалених етапах відновлення.

Зв'язок роботи з науковими планами і темами. Дисертаційну роботу виконано відповідно до теми 4.5. «Організаційні та теоретико-методичних основ фізичної терапії у профілактиці та реабілітації обмежень функціонування військовослужбовців» (затверджено на засіданні вченої ради ЛДУФК протокол № 5 від 27.04.2021 р.) плану науково-дослідної роботи Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського на 2021–2025 рр. Роль автора як співвиконавця тем полягала в розробленні й теоретико-методологічному обґрунтуванні й апробації моделі оцінювання функціонування у системі фізичної терапії військовослужбовців; нагромадженні й узагальненні теоретичних та емпіричних даних.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформованих у дисертації забезпечені відповідним добром методів наукового дослідження, спрямованих на всебічне оцінювання обраних категорій військовослужбовців; детальним аналізом сучасних джерел (173 найменування), репрезентативною та достатньою за величиною вибіркою досліджуваних. Дизайн дослідження сприяв одержанню достовірних даних, а

коректне застосування методів математичної статистики – ґрунтовному аналізу результатів.

Мета і завдання спрямовані на розв'язання науково-прикладної проблеми, пов'язаної зі створенням диференційованої моделі оцінювання функціонування у системі фізичної терапії військовослужбовців.

Завдання дослідження конкретні і повністю впливають із поставленої мети. Для вирішення мети та запланованих завдань дисертаційної роботи автор застосував загальнонаукові, соціологічні, функціональні методи та методи математичної статистики.

Організація дослідження, яка сприяла одержанню достовірних даних та коректне застосування методів математичної статистики також вказують на високий ступінь обґрунтованості результатів дослідження. Ступінь обґрунтованості наукових положень та висновків, сформульованих у дисертації, відповідає основним вимогам до дисертацій, поданих на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

Достовірність результатів та їх наукова новизна обумовлені використанням достатньої кількості сучасних методів дослідження, використання відповідних високоінформативних методів організації досліджень. Сформульовані автором положення наукової новизни визначають, що: уперше обґрунтовано модель оцінювання функціонування у системі фізичної терапії військовослужбовців, та запропоновано валідовану українськомовну методику оцінювання функціонування військовослужбовців; уперше визначено рівень функціонування й обмеження життєдіяльності різних категорій українських військовослужбовців (курсантів, військовослужбовців під час військової служби та поранених) та встановлено показники рівня функціонування за опитувальником WHODAS 2.0 для українських військовослужбовців різних категорій. Набули подальшого розвитку відомості про рівень травмування курсантів впродовж навчання у військовому вищому навчальному закладі й наукові дані щодо потреби впровадження фізичної терапії для профілактики й відновлення курсантів впродовж навчання у військових вищих навчальних

зкладах, під час несення військової служби; набули подальшого розвитку наукові дані про взаємозв'язки показників функціонування, рухових можливостей, психоемоційного стану і якості життя військовослужбовців; удосконалено наукові дані про динаміку функціонування й обмеження життєдіяльності в процесі фізичної терапії осіб із травмами спинного мозку та черепно-мозковими травмами.

Повнота викладу наукових положень, висновків та рекомендацій здобувача в опублікованих працях. За темою дисертаційної роботи опубліковано у 10 публікаціях, зокрема дві у журналах третього квартилю (Q3), індексованих у Scopus й одна у журналі, індексованому у базі Web of Science, що відповідає вимогам щодо висвітлення наукових результатів дисертаційного дослідження на здобуття ступеню доктор філософії.

Практична значущість полягає в розробленні диференційованого підходу до оцінювання функціонування в системі фізичної терапії військовослужбовців, що разом із визначенням референтних значень запропонованого інструменту дослідження поліпшить оцінювання рівня функціонування на різних етапах навчання, служби й реабілітації військовослужбовців, контроль за ефективністю втручань і якістю реабілітації, дасть можливість зібрати якісні дані про функціонування для ухвалення управлінських рішень у системі охорони здоров'я. Результати дослідження свідчать про можливість застосування його наукових положень і висновків у практичній діяльності фізичних терапевтів, що займаються з військовослужбовцями. Узагальнені теоретичні й емпіричні дані, одержані впродовж дисертаційного дослідження упроваджено в клінічну практику КНП «Вінницька обласна клінічна психоневрологічна лікарня ім. акад. О.І. Ющенко Вінницької обласної ради» та у практику роботи відділення відновлювального лікування та реабілітації Військово-медичного клінічного центру західного регіону. Результати досліджень упроваджено в навчальний процес студентів спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія» Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського та Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка.

Оцінка структури, змісту та оформлення дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. У вступі обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначено мету і завдання роботи, об'єкт і предмет дослідження, методи дослідження та наукову новизну.

У **першому розділі** "Потреби та організація фізичної терапії військовослужбовців" висвітлено виклики, потреби та переваги фізичної терапії військовослужбовців, особливості системи реабілітаційної допомоги в Україні, значення біопсихосоціальної парадигми в оцінюванні стану здоров'я та обмеження життєдіяльності. Автор детально розглядає різні підходи до оцінювання інвалідності та функціональних обмежень, підкреслюючи їх значення для фізичної терапії та реабілітації. Також досліджується наявна міжнародна практика використання методів оцінювання та можливість їхнього адаптування до українських умов.

Другий розділ присвячено методам та організації дослідження. Автор використовує сучасні методи емпіричного рівня дослідження, зокрема, соціологічні, функціональні та методи математичної статистики. Представлено вибірку військовослужбовців, на якій базувалися дослідження та обґрунтовано вибір інструментарію. Автор також надає вичерпну інформацію про процес збору даних і методи їхньої обробки.

У **третьому розділі** розглядаються результати оцінювання рівня функціонування військовослужбовців різних категорій. Автор висвітлює основні проблеми, з якими стикаються військові під час виконання своїх обов'язків, і обґрунтовує необхідність своєчасної оцінки їхнього стану для ефективної реабілітації. На основі отриманих даних визначено основні напрямки вдосконалення системи фізичної терапії та реабілітації.

Четвертий розділ присвячено розробленню моделі оцінювання функціонування у системі фізичної терапії військовослужбовців. Автором представлено загальні принципи оцінювання функціонування та модель оцінювання. Описано основні елементи цієї моделі та її переваги перед

існуючими методиками. У розділі також наводяться рекомендації щодо практичного застосування моделі, що дозволяє підвищити ефективність лікування та реабілітації військових.

П'ятий розділ містить узагальнення основних результатів дослідження, на основі яких автор робить висновки про ефективність запропонованої моделі оцінювання. Крім того, автор пропонує напрямки для подальших досліджень у цій галузі, що сприятиме подальшому розвитку теорії та практики фізичної терапії.

Кожен розділ роботи має чітку структуру і логічний зв'язок з попереднім, що забезпечує комплексний підхід до дослідження проблеми та високу якість наукового аналізу.

Висновки сформульовані в дисертаційній роботі, обґрунтовані і достовірні, повністю відповідають меті і завданням дослідження, відображають новизну і практичну значущість.

Порушень академічної доброчесності не виявлено.

Разом з тим, виникли **питання щодо уточнення окремих положень**. Проте вони не є принциповими і мають дискусійний характер.

1. Чи можна запропоновану методику застосовувати поза системою фізичної терапії (напр., в ерготерапії або в загалі в житті (соціальной сфері)? Якщо так, то ця частина дуже звужує досягнення здобувача.

2. У Розділі 1 було недостатньо інформації як впроваджені підходи оцінювання і використання показників функціонування в систему охорони здоров'я, реабілітації та фізичної терапії військовослужбовців в інших країнах.

3. У Розділі 2 доречно було б пояснити чому було обрано саме вказані в роботі методи дослідження.

4. У неодноособових публікаціях не вказано особистий внесок та роль здобувача.

5. Доречно було б надати повнішу інформацію щодо скарг на стан здоров'я, попередні травми, поранення досліджуваних військовослужбовців, що перебували на військовій службі.

Ці зауваження не знижують загальної високої оцінки дисертаційної роботи та її значущості для розвитку фізичної терапії військовослужбовців. Вони спрямовані на подальше покращення та удосконалення наукових досліджень у цій сфері.

Висновки. Дисертаційна робота Музики Остапа Федоровича «Диференційований підхід до оцінювання функціонування в системі фізичної терапії військовослужбовців» є самостійним, завершеним кваліфікаційним науковим дослідженням, виконана здобувачем особисто, має наукову новизну, теоретичне та практичне значення. В роботі наведено нове вирішення актуального питання сфери охорони здоров'я – запропонований диференційований підхід до оцінювання функціонування військовослужбовців.

Зауваження до роботи не принципові, не знижують цінності отриманих результатів, опубліковані автором праці відображають матеріали дисертаційного дослідження.

Робота відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації (зі змінами), «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12.01. 2022 р. № 44 (зі змінами), а здобувач, Музика Остап Федорович заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії з спеціальності 227 «Терапія та реабілітація», галузь знань 22 «Охорона здоров'я».

Офіційний опонент

доктор медичних наук, професор,
завідувач кафедри фізичної
реабілітації, спортивної медицини та
валеології Дніпровського державного
медичного університету

Дата: 16.08.2024